

פנינים יקרים

מתורת רבותינו הקדושים מביאלא

- ליקוטי אמרים ככתבם וכלשונם מספרי רבותינו הקדושים •

פרשת בלק

• תולדות אדם •

וידא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. (כב ב)

וירא בלק, ראה בחכמתו, כדאיתא בזוהר הקדוש: הסתכל והבין שיש צדיקים גדולים שהם במדריגות ישראל כנ"ל. וזהו "את כל אשר עשה ישראל לאמורי", היינו, שעל ידי אמריו הקדושים לבד פועל הכל, כל השלימות וכל הטובות לכלל ישראל. "ויגר מואב מפני העם", שהיה מתיירא אף מפשוטי העם, כנ"ל, מחמת כי רב הוא, שהם דבוקים לרב, כמו "עשה לך רב". [ויקץ מואב מפני בני ישראל] שקצו בחייהם מפני בני ישראל, שראו שכל כך גדלה מעלת ישראל, שאף הבל פיהם של תינוקות של בית רבן חביב מאוד לפני הקדוש ברוך הוא [שבת קיט:], ואז קצו בחייהם לגמרי. וזהו "מפני בני ישראל".

עמוד קצב

• היהודי הקדוש •

את כל אשר עשה ישראל לאמורי. (כב ב)

הרב הקדוש מפרשיסחא ז"ל דיבר אלי דרך שאלה: מה הרעש הזה שאמר

דוד המלך ע"ה [תהילים קלו יט] "לסיחון מלך האמורי כי לעולם חסדו". ואמר לי שסיחון מלך על הדיבור הקדוש שלא יצא מפני ישראל כהוגן, וזה פירוש "מלך האמורי" שמלך על המאמרים קדושים. (זכרון שמואל) עמוד קבב

• מרן הרה"ק מלברטוב •

את א'שר ת'ברך מ'בורך. (כב ו)

ראשי תיבות אמ"ת. ורומז בזה, מי שהוא איש אמת ברכותיו מתקיימים. אמות ושלוש אות יז

• מבשר טוב •

מי האנשים האלה עמך. (כב ט)

ובזה יתבאר שאלת השם יתברך לבלעם "מי האנשים האלה עמך", דאף דבוודאי אין נסתר מלפני השם יתברך, רק הקדוש ברוך הוא רימז לבלעם בשאלתו זו שאין רצונו שילך עימם. ולכך עשה עצמו כמתנכר עליהם, ומזה היה על בלעם להבין שאין רצון ה' שילך עמהם. דהרי בלעם בוודאי גם ידע שהקדוש ברוך הוא יודע היטיב ומכיר מי האנשים האלה, ולמה באו. והבין שהקדוש ברוך הוא מרמז לו בזה

מועיל, מדברי המדרש [במד"ר כ טו] "ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי". שהיה רשע ערום, ויודע שאין עומד מפני הפורעניות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר חטאתי, אין רשות למלאך ליגע בו".

הרי שמכנהו המדרש לבלעם בשם "רשע ערום", על אף התוודותו את חטאתו ואומר "חטאתי". כי לא היתה זו תשובת אמת כלל, רק בערמומיות רשעתו, אמר 'חטאתי' מן השפה ולחוץ. לפי שידע העצה והסגולה, שמי שאומר חטאתי, כבר אין הפורענות יכולה לידע בו, ואין רשות למלאך לשלוט בו.

ועל אחת כמה וכמה שאם יאמר האדם "חטאתי" בכוונת לב פנימית, אף אם אינה בתכלית שלמות האמת ושלמות החרטה וכו', שבודאי אף היא נכללת במצות התשובה, ויש בכוחה למנוע היסורים שקבעה הגמרא לחייבי כריתות ומיתות בית דין וכו' רח"ל.

כח תשובת ישראל יא

• דברי בינה •

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. (כנא)

ולהבין ענין 'און ועמל'. הנה יש שני מיני עבירות: האחד מה שיצרו תוקפו, כמו אכילה ושתייה, גזל ועריות וכדומה, וזה הוא ענין 'און'. אבל יש עוד עבירות, שהם באמת אין בצע לאדם בעשייתם - כמו לשון הרע ורכילות, שנאת חנם ומחלוקת - שיצרו אין תוקפו כל כך, ואף על פי כן עושה אותם. וזה הוא יותר חטא, ועל זה ראוי

שאינו רוצה בהם ולכך הוא עושה עצמו כמתנכר אליהם.

אבל בלעם התחכם עם השם יתברך, ולא רצה לעשות את רצונו, ולכן אף שידע שאין זה רצון השם יתברך עשה עצמו כאינו מבין, כי הוא היה מקיים רק את ציווי השם יתברך אליו. אבל דבר שהיה חפץ בו ולא נצטווה מאת השם יתברך שלא לעשותו, הרי אף שידע שאין השם יתברך חפץ בזה מכל מקום היה עושהו, ולכן ענה להשם יתברך: "בלק בן ציפור שלח אלי וגו'". וזה היה חטאו ורשעותו.

עדיה לבלעם כח כפירה וחוצפה כנגד השם יתברך, והיה עושה עצמו כאילו שאינו מבין את רצון השם יתברך ממנו. וכדאיתא בגמרא [סנהדרין קג] "חוצפא אפילו כלפי שמיא מהניא, מנלן וכו' מבלעם", עיי"ש. ובלק ובלעם היו הרשעים היותר גרועים שקמו לעם ישראל.

תורת בית הזמנים פ"ג

• מבשר טוב •

ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי. (כב לד) ו**כדמוכח** בנוסחת ברכת התשובה שתקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת העמידה: "השיבנו אבינו לתורתך, וכו', והחזירנו בתשובה שלמה לפניך". - מכלל דישנה תשובה שאינה שלימה, ואנו מבקשים אותו יתברך שיחזירנו בשלמות התשובה, אבל גם תשובה שאינה שלמה תשובה היא.

וראיה בדבר, שאף חלק מן התשובה

ואסור להסתכל ברעת ישראל ח"ו, רק בהטוב שנמצא בו, כי כל המהרהר אחר ישראל כאילו מהרהר אחר השכינה, ואזי לא נצטרך לשום עמל בישראל.

וזהו שאמר הכתוב "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל". היינו, כי אם לא יביט כלל על האון אשר ביעקב, אזי יראה בכל איש ישראל רק טוב, בלי שום עמל ויגיעה, ואז 'לא ראה עמל בישראל'.

שבת שובה עמ' צא

• חלקת יהושע •

לא הביט און ביעקב וגו' ה' אלקיו עימו.
(כג כא)
העיקר השם יתברך מסתכל על העתיד, וזה "לא הביט און ביעקב", כי הסוף "ה' אלקיו עימו", שישאל יתחברו עם השם יתברך. וזה 'שיודעים לרצות את בוראם בתרועה' [ויק"ר כט ט], שאף בזמן השבר

לעונש היותר גדול, שעל זה אם אין עושה רצון השם יתברך, ראוי לכעוס עליו ביותר. ועל זה אמר הכתוב "לא הביט און ביעקב", היינו, שזה בודאי הוא לא יביט, אלא אפילו "ולא ראה עמל בישראל", שגם בחינת 'עמל' גם כן לא יראה בישראל.

בחוקות עמ' קעב

• זכרון משלי •

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל. (כג כא)
כי באמת בכל איש ישראל נצפן בלבו דבר טוב, כמו שכתבו בספרים הקדושים על ענין הושע בן בארי שאמר להקדוש ברוך הוא 'החליפם באומה אחרת', לא ח"ו לרעת ישראל אמר כן, רק אדרבה לטובת ישראל טען החליפם באומה אחרת וכו', ואז תראה מעלת רוממות ישראל. כי יש להתחבר עם כל איש ישראל, ובכולם נמצא שורש טוב.

מעשי הצדיקים

לא תאור את העם כי כרוך הוא. (כב יג)

פעם נכנס אל הרבי בעל חלקת יהושע זצ"ל יהודי מיוצאי רומניה עם בתו, לא ברור כמה שמר אותו יהודי תורה ומצוות. הוא הגיע אל הרבי, בהצביעו על בתו ואמר 'רבי בתי זאת מקוללת היא, לא הולך לה בשידוכים, כמה שמציעים לה היא אינה מתחתנת, כי מקוללת היא'. כאשר שמע הרבי את המילים 'מקוללת' הוא הזדעזע כולו, ואמר אסור לומר כך, אסור לקלל. ואז יצא הרבי ואסף עוד שני בחורים חוץ ממנו, ואמר לבת לעמוד בחוץ בחצר, והוא אמר לבחורים לומר לה 'מותר לך' ולהתיר לה את הקללה ששם עליה אביה. (הרה"ח רבי יוסף שטיינמץ שליט"א)

אור יקרות

מאוצרו של הרה"ח חיים שלום פרוש ז"ל

וישא משלו ויאמר - נבואתו של בלעם אינה אלא משל בלבד - וישא משלו - שהרי לאמיתו של דבר אינו ראוי כלל לנבואה, אלא דבריו הם רק בגדר של: לא היה ולא נברא אלא משל היה. (דברי בינה)

ח"ו [תרועה לשון שבר] ופגם, גם כן הסוף הוא מכונים לרצון השם יתברך.

ראש השנה דף מד.

• ואלה הדברים שנאמרו לדוד •

כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל.
כי בענין הידוע צריך כל איש ישראל לידע כי הוא רק גזע הקדושה, והדבר היוצא מגופו הוא רק כבנין שמוסיפין אבן על אבן, והוא נעשה כבונה הבנין, ולכן נאמר "ומספר את רבע ישראל" "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", כי הוא רק ככלי ביד היוצר להוציא פעולתו יתברך. ובבחינת הדבר הזה שנראה ח"ו כעקב, הדרגה הקטנה הרמוזה בתיבת 'יעקב', נעשה לישראל מה פעל אל'.

פר' שמות עמ' קח

• דברי בינה •

כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל.
כמו כן העולמות העליונים ומלאכי מעלה, מתבוננים ולומדים יראת השם יתברך ממה שלמטה מהם מן התחתונים, שהם מקנאים את התחתונים שזכו לעבוד השם יתברך אפילו בדברים שפלים. ולכן מצינו שקיטרגו בנתינת התורה. ולעתיד יתברר זה יותר, כמו שנאמר "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל".

ישרי לב עמ' נד

• מרן הרה"ק רבי פנחס מקינק זי"ע •
 בן הרה"ק משידלובצא זי"ע
 ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים.

זאת אומרת שבלעם יעץ לבלק להכשילם בזימה כדאיתא בחז"ל. וקשה איך ידע בלעם שבני ישראל ישמעו לעצתו, הלא זה תלוי בדעת אחרים ואין ברירה, וגם קשה למה חיכה פנחס כל כך הרבה זמן עד שמתו מבני ישראל ארבעה ועשרים אלף במגיפה, לקנא קנאת ה' להשיב חמתו, למה לא לקח פנחס רומח בידו בתחילת המגיפה, לדקור את שנים הראשונים שזנו, ומתוך כך היה מכפר על בני ישראל ועוצר המגיפה.

ויש לתרץ, דחז"ל אמרו "גדולה עבירה לשמה ממצווה שלא לשמה", בלעם שהיה נביא של אומות העולם כמו שאמרו חז"ל 'לא קם בישראל כמשה עוד', בישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, והוא ידע שדוד מלך ישראל היה ממואב, והא אמרו שרות המואביה הולידה את עובד. לכן היה בטוח שבני ישראל יקיימו עצתו, וגם יכשלו בזימה, מפני שכל אחד יחפץ שמלך המשיח יולד ממנו, מפני זה לא היה יכול פנחס לעצור אותם, מפני שכל אחד יאמר שהוא עובר עבירה, לשמה וחפץ שמלך המשיח יצא ממנו.

אבל כשראה פנחס שזמרי בן סלוא בעל אשה מדינית כזבי בת צור, אז לקח רומח וידקור את שניהם ויכפר על בני ישראל, מפני שזמרי בן סלוא אינו יכול לומר שהוא חפץ שמלך המשיח יולד ממנו, יען שהוא עשה עם אשה מדינית, לכן דקר את שניהם וקנא לאלקיו לכפר על בני ישראל.

תורת הרבי ר' ירחמיאל - בלק

